

Hjälpmedel

Det naturliga sättet att kommunicera med hundar är med hjälp av vårt kroppsspråk och med hjälp av rösten. Varför, jo därför hundar precis som dess anfader vargen, använder denna typ av signaler när de kommunicerar med varandra. De morrar, gnäller eller gläfsar varnande. De rör sig långsamt och värdigt med hög svans eller på ett valpigt, lekfullt sätt samtidigt som de kanske gnyr och gnäller för att ge uttryck för olika sinnesstämningar. Just därför har hundar lätt för att förstå och tolka den typen av signaler, inte bara från andra hundar utan även från oss. Ett visst mått av inläring krävs ofta, vi kanske inte morrar när vi säger ifrån utan uttalar ett bestämt NEJ. Men då ska frekvensen i vårt NEJ avspegla det vi menar. De ska ha en låg frekvens och uttalas på ett bestämt sätt. Vill vi ingjuta trygghet i hunden ska vi röra oss lugnt och säkert, inte skrika och gasta vilket ger intrycket av att vi själva tappat kontrollen. Vargar visar tillgivenhet genom att slicka eller putsa en flockmedlem. På samma sätt kan vi använda handen för att smeka hunden när vi visar uppskattning. Uttalar vi sen ordet BRA vid sådan beröring lär sig hunden snart att detta är vårt sätt att visa uppskattning.

Jag menar att detta är det naturliga sättet att kommunicera med hundar. Under dressyren kan vi sen använda oss av hjälpmedel, av koppel och halsband, av godis, av bollar eller kompleksaker, för att underlätta inläringen, men bara som ett komplement.

Fokus på hjälpmedel

För den mindre erfarne är det lätt att fokusera mer på vilket hjälpmedel som används på bekostnad av de viktigaste bitarna, vad vi uttrycker med kroppen och rösten. De som belönar med godis gör det ofta på ett stereotypiskt sätt och är inte sällan upptagna av vilket godis som ska användas. Den som använder sig av föremål, till exempel en boll, kastar kanske slentrianmässigt bollen till hunden som belöning. De som använder sig av klicker är upptagna av att klicka vid rätt tidpunkt och missar att uttrycka sig med hjälp av kropp och röst.

Användandet av hjälpmedel smittar. Om någon tongivande person använder sig av ett hjälpmedel börjar andra snart också göra det. Klickern är ett exempel, men också användandet av boll eller andra föremål vid olika dressyrformer.

Som ett exempel, är retrieverraserna avlade för att fungera som apportörer vid småviltjakt. Hundarna ska lugnt sitta och vänta, för att sedan med förarens tillåtelse få leta reda på och apportera skadat eller fällt vilt. De ska självständigt söka efter apporten men också kunna dirigeras på avstånd från föraren. Funnet vilt ska sen hämtas in och avlämnas till föraren. Har någon sett en jägare som belöna dessa hundar med godis eller genom att kasta en boll till hunden när den har lämnat av bytet? Nej, hunden lämnar av apporten med det underförstådda budskapet; ”här kommer jag med det du vill ha, ta hand om det”.

När en hund, oavsett ras, utför ett arbete som t.ex. specialsök och gör ett fynd, är det vanligt att den belönas med att föraren kastar i väg en boll. Och detta sätt att belöna sökhundar har blivit lite av en standard. Alla gör det. Hade föraren inte bara kunnat kommendera SITT och plockat fram gömman och med röst och kroppsspråk visat att ”det här bytet, det var värdefullt”, för att sedan stoppa på sig det för att markera att nu är ”bytet tillvarataget”. Det kan kanske tyckas likgiltigt vilken metod man väljer men sättet påverkar hundens uppträdande och det påverkar relationen till föraren. Jag menar att hunden måste förstå att fyndet är lika viktigt för föraren som det är för hunden. En boll har inget att göra med relationen till föraren. Den omöjliggör snarare hundens känsla för samarbete. Hunden arbetar för att få en boll, inte för att samarbeta med föraren.

Bollen, en stressor

Förr talade man ofta om pinnidioter, hundar som blev helt blockerade så snart de såg en pinne, på marken eller i förarens hand. Tillståndet uppkom på grund av att ägaren i samband med rastning kastade pinnar som hunden okontrollerad fick rusa efter. Ganska snart skapade åsynen av en pinne en förväntan hos hunden, en förväntan att få springa, vilket fick den mentalt och fysiskt att förbereda sig för detta. Vi kallar denna förhöjda beredskap för fysisk aktivitet för stress. Åsynen av en pinne blir till en retning som höjer stressnivån, vi säger att åsynen av en pinne har blivit till en *stressor*.

Precis på samma sätt kan en boll bli till en stressor. Kastar vi bollar åt hunden, som den okontrollerat får springa efter, och bara kastar en ny boll så snart hunden kommer in med den första, blir bollen precis som pinnen en stressor. En betingad retning som höjer stressnivån.

Bollen används sen i olika sammanhang. Under lydsträningen i form av att föraren håller en boll i handen som knuten trycks mot bröstet. Hundens uppmärksamhet är riktat mot bollen, inte mot föraren. Vid träning i tävlingslydnad kan detta vara effektivt. Bollen hjälper till att höja stressnivån vilket gör hunden mer alert och föraren behöver inte vara särskilt aktiv. Reaktionerna blir snabba och exakta, precis det som eftersträvas i tävlingslydnad.

På mindre livliga hundar kan det vara befogat att höja stressnivån för att få hunden mer aktiv, inte bara genom att använda föremål som stressorer, utan ibland också genom att bryta träningen för att leka med hunden. På individer med ett mycket livligt grundtemperament kan dock stressnivån bli för hög om man använder stressorer, vilket i sin tur leder till koncentrationssvårigheter och ibland konfliktbeteenden, överlagshandlingar, eller omriktade beteenden. Stressorer bör därför användas med försiktighet på hundar med mycket livligt temperament som ska utföra koncentrationskrävande uppgifter, till exempel olika former av sökhundar.

Tyvär uppfattas lätt den förhöjda stressnivån som att hunden är motiverad för uppgiften. Men en förhöjd motivation ska ses som en specifik energiform som gör hunden mer fokuserad. Stress däremot är en generell energiform som gör hunden mer reaktiv rent generellt, vilket gör att den får svårt att diskriminera mellan olika retningar. Vi säger att hunden blir okoncentrerad.

Använd gärna hjälpmedel, men målet är i de flesta fall är att användandet bara är tillfälligt. Tänk på att hundar är olika, dressyren måste anpassas till den enskilda individens mentalitet och till dressyrens målsättning. **Om du stöter på problem, sök inte lösningen på problemet i vilket hjälpmedel du använder i första hand.** Oftast hittar du lösningen i ditt eget beteende, hur du under dressyren använder kropp och röst.